

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XXXVI

PROSINEC 1967

ČÍSLO 6

50. VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE

Generálporučík MUDr. František ENGEL

Celý letošní rok probíhal ve znamení padesátého výročí Velkého října. Proto není snadné při vzpomínání této události nalézt další vhodná slova a vyhnout se již uvedeným a známým skutečnostem. Při vzpomínce na samu tuto událost i všechno to, co po ní následovalo, si uvědomujeme, že bez ní a bez obrovského bojového a dělného vypětí sovětského lidu by nebyly naše dnešní vymoženosti a nestála by před námi budoucnost jako dnes, čekajíc především jen na naši pracovitou ruku.

Vím, že ani mně se nepodaří obsáhnout nebo alespoň z části vyčerpat problematiku Velkého října, který uvedl do pohybu zaostalé carské Rusko, vlastně celý kontinent, v jehož tropech, na oceánech, velehorách, v nekonečných prostorech se pak odehrálo něco neuvěřitelného: ruský lid a pracující ostatních národů spojili svůj osud s první socialistickou revolucí a uskutečnili prastarý sen lidstva a svým vítězstvím vyvrátili názor, že socialistická společnost, socialismus patří do říše utopie.

Na plně šestině světa byly vytvořeny nové vztahy společnosti k člověku a jako jejich zpětná vazba, vztahy člověka ke společnosti. V historii naší strastiplné planety se stalo něco, co dosud nemělo obdoby, co není možné nikdy zvrátit a zrušit. V dějinách se objevil další mezník, nová síla, která dokázala za pouhých 50 let, za dobu ne delší než bývá dohromady dětství, mládí a produktivní věk lidského života, jen z trosky zaostalého carského Ruska vybudovat dnešní Sovětský svaz, jehož příklad působil tak přitažlivě, že i my a s námi další země vstoupily na cestu, kterou otevřel Velký říjen.

Tváří tvář tak gigantickému ději nezbývá než se skromně omezit na cípek skutečnosti, který snad je lékař schopen obsáhnout a v širších souvislostech pochopit a zařadit. My lékaři totiž chápeme, že se za Velké říjnové revoluce a v těžkých letech, která následovala, nebojovalo pouze proti kontrarevoluci a intervenci, že ve hře nebyly jen kulometry, děla a pušky, ale neviditelní nepřátelé, o nichž se většinou nemluví

a na něž historikové, okouzlení atraktivnějšími událostmi, rádi zapomínají. Chaos, hlad a z nich vyplývající nemoce a epidemie, hrozící napadnout, zkrusit a vylidnit celé kraje.

Uprostřed všeobecného rozkladu hospodářství, propletených front a destruktivních akcí, ohrožujících hranice i samotné srdce mladého socialistického státu vznikalo nové zdravotnictví, zrozené do nepředstavitelně těžkých podmínek. Nám zbývá dnes, v padesátileté retrospektivě, jen trvalý a s objevováním nových historických skutečností spíše vzrůstající údiv nad podivuhodným faktem, že se tehdy mladé republiče podařilo zdravotnickou situaci vůbec zkonolidovat. Nešlo přece o nic méně než o zdo-
stupnění zdravotnického zabezpečení 150 miliónům lidí, žijících na obrovských rozlo-
hách s rozvrácenými komunikacemi, proplete-
nými frontami a diverzemi, s nedostatkem nej-
základnějších životních potřeb, o kádrech, lé-
cích a nástrojích ani nemluvě.

Mladé sovětské zdravotnictví dostalo do vínku jen tragicky málo. Nejdůležitějším dědictvím byla vysoká úroveň ruské lékařské vědy, oceňovaná s uznáním na celém světě. Avšak co pomohla tradice a díla Pirogovova, Pavlovova a dalších masovému zajištění nezbytné zdravotnické péče miliónů, ohrožených nejen drobnohlednými škůdci lidského rodu, ale ke všemu i tím nejhorším nepřitelem, podvýživou, hladem a jejich následky?

Nové problémy nutily k novým řešením, k improvizacím, k vynalézavým formám práce, nahrazujícím nekonečné seznamy chybějících prostředků a zejména chybějících kádrů, jichž byl tenkrát zoufalý, takřka absolutní nedostatek. V této situaci převzalo sovětské zdravotnictví metody politického boje. Řešilo svou existenci, na níž do značné míry závisela i existence sovětského státu a vítězství proletářské revoluce, všeobecnou, všelidovou mobilizací prostředků i kádrů. Byly vytvářeny nové myšlenkové oblasti, velkorysé koncepce a odvážné improvizace. Rozvinula se zdravotnická osvěta a hygienická pro-

paganda, veřejnost byla vyzvána, aby poskytla svou pomoc tam, kde ji nemohli poskytnout chybějící kvalifikované kádry.

Ke slovu se tehdy dostal revoluční elán, tatáž tajná zbraň, která umožnila i Rudé armádě zvítězit v situaci označované všemi prominentními stratégy za naprosto beznadějnou a ztracenou.

Epidemie byly rychle likvidovány a ještě v průběhu revolučních bojů bylo dosaženo významných zdravotnických úspěchů. Souběžně s bojem proti kontrarevolučním bandám a zahraničním interventům se v narychlo vybudovaných porodnicích a nemocnicích odehrával tichý zápas za snížení novorozenecké a dětské úmrtnosti. Rudá armáda byla zdravotnický zabezpečena prostředky, o jejichž nedostatečnosti se nám dnes ani nesní, ale byla zabezpečena. Počty raněných, které zdravotnická služba vrátila frontě, práci i životu, mluví jasnou jednoznačnou řečí.

Není divu, že v těchto letech byla velmi často dělána z nouze ctnost. Mimořádné podmínky si vynutily mimořádná opatření. Když se však situace stabilizovala, když byly ze sovětského území vytlačeny cizí armády, když se podařilo zajistit obnovením komunikací a usilovnou čin-

ností desetitisíců komunistů alespoň základní zásobování obyvatelstva a život země se konzolidoval, byl čas věnovat se celé péči, zahrnující globální zdravotnické zabezpečení, nejen prevenci, stojící až do této doby v popředí úsilí sovětského zdravotnictví. Nastala léta překonávání úzkého praktikismu a zvyšování odbornosti, léta rozvoje sovětské lékařské vědy ve vlastním slova smyslu, vedoucí už bezprostředně k dnešním úspěchům.

Zkušenosti revolučních let sovětského zdravotnictví nelze mechanicky přenášet a beze všeho imputovat dnešku. Co zůstává, je poučení o nutnosti aplikace politických pracovních metod v mezních situacích, poučení o důležitosti a významu mobilizace nejširších kádrů i o nevyčerpatelných možnostech improvizace tam, kde je improvizace na místě a kde jen nevyhnutelným zastoupením osvědčených mírových metod nejen důvtipně plníme dané úkoly, ale i překonáváme defitismus slabých ve zdánlivě beznadějně situaci nepoměru cílů a prostředků. Toto poučení zůstává pro vojenskou zdravotnickou službu trvalým a elementárním i dnes, kdy by úlohu tačanek převzaly tanky a rakety s jadernými hlavicemi.